

Umsögn þjónustusvæðis vegna málefna fatlaðs fólks á Suðurlandi um frumvarp til laga um þjónustu við fatlað fólk með sértækar stuðningsþarfir. Umsögnin er unnin af stjórn þjónustusvæðisins, þjónusturáði og fagteymi.

Almennt álit

Meginniðurstaða þeirra aðila sem farið hafa yfir þau frumvarpsdrög sem hér eru kynnt er sú að frumvarpið einkennist af ýtrustu kröfum til sveitarfélaganna á sama tíma og þau fá of lítið fjármagn til að veita þá þjónustu sem um ræðir. Vinna verður ítarlegt kostnaðarmat sem fái umfjöllun sveitarfélaga áður en lengra verður haldið með málið.

Í frumvarpsdrögum er gert ráð fyrir innleiðingu á úrræðum sem ekki voru í fyrri lögum, s.s. frístundapjónustu, sértæku húsnæðisúrræði fyrir börn og innleiðingu NPA. Öll þessi úrræði eru mikilvæg til þess að sé samfella í þjónustu við fatlað fólk og betur sé komið á mótis við þarfir þeirra. Mjög mikill viðbótarkostnaður fylgir þessum úrræðu og er það alveg ljóst að ef sveitarfélögin eiga að standa undir aukinni lögbundinni þjónustu eins og gert er ráð fyrir, þá er algjört skilyrði að ríkið komi með aukið fjármagn inn í málaflokkinn.

Í ýmsum atriðum þykir sú umgjörð sem væntanlegum lögum er ætlað að skapa taka að mestu mið af þéttbýlustu svæðum landsins, en lítið tillit tekið til hinna dreifðari byggða og þeirrar sérstöðu sem þar ríkir gjarnan varðandi möguleika til að veita þjónustu, t.d. á lögheimili fólks. Þá vekur athygli að verði drögin að lögum kemur sú staða upp að starfsemi verulega margra sjálfstæðra þjónustuaðila á sviði búsetu og hæfingar á landinu verður í andstöðu við ákvæði laganna um staðsetningu í íbúðabyggð.

Jákvætt má telja að í drögnum koma fram ákveðnar áherslubreytingar frá fyrri lögum. Þjónustuþættir eru þannig betur skilgreindir og skýrari ákvæði um hverjir eigi tilkall til þjónustu skv. lögnum. Skerpt er á því að lögnum um þjónustu við fatlað fólk er ætlað að koma á mótis við þá sem hafa meiri stuðningsþarfir en veitt er skv. almennum lögum um félagsþjónustu.

Í frumvarpsdrögnum er ekki leitast við að skýra mörg þeirra „gráu svæða“ sem tíðrætt hefur orðið um í samskiptum ríkis og sveitarfélaga. Samhliða frumvarpi þessu þyrfti t.d. að vinna að úrlausn á málum fatlaðra einstaklinga sem dæmdir hafa verið til að sæta öryggisgæslu. Þess eru dæmi að einstaklingar sem falla þar undir þiggi þjónustu vegna fötlunar sinnar í búsetuúrræðum á vegum sveitarfélaga, sem jafnframt neyðast til að sinna öryggisgæslu skv. skilgreiningum í dómsorði, án þess að fá greiddan kostnað sem sérstaklega hlýst af þeirri gæslu. Minnt er á að öryggisgæsla hefur ekki verið flutt til sveitarfélaga, heldur er hún á ábyrgð ríkisins, og í frumvarpsdrögum þeim sem eru hér til umfjöllunar er ekki ráðgerð breyting á því. Það eru talsverð vonbrigði að á þeim árum sem liðin eru frá yfirfærslu málefna fatlaðra til sveitarfélaga hafi ekki verið unnin bót á þessu, um tiltölulega fáa einstaklinga er að ræða, en talsverða réttaróvissu.

Athugasemdir við einstaka greinar.

Varðandi 4. mgr. 3. gr. er um afar afdráttarlaust ákvæði að ræða. Bæta þyrfti við orðunum „eins og kostur er“ þar sem aldrei verður hægt að veita ákv. þjónustu alls staðar á landinu.

Varðandi fyrirhugaðan flutning og samfellu í þjónustu þá er mjög erfitt að tryggja hana til fulls, enda er unnið út frá reglum hvers sveitarfélags fyrir sig og geta reglurnar verið mismunandi, t.d. getur verið mismunur á fjölda tíma í félagslegri liðveislu. Á Suðurlandi eru biðlistar eftir tilteknum úrræðum, s.s. húsnæði með sólarhringsaðstoð og NPA, einnig er biðlisti eftir skammtíamavistun og því illgerlegt að tryggja samfellu við flutning. Hér er mikilvægt að nægt fjármagn komi inn til að tryggja að unnt sé að veita þjónustu.

4. gr. - Skýra þarf orðalag 2. mgr. 4. gr. þar er rætt um „sambærilega“ þjónustu við fatlaða einstaklinga, en ekki kemur fram við hvað samanburðurinn er. Skýra þarf hvort átt sé við að fatlaðir einstaklingar fái sambærilega þjónustu og aðrir íbúar, e.a. með fötlun, sem búa í sveitarfélaginu, eða sambærilega þjónustu og einstaklingar með fötlun sem búa í öðrum sveitarfélögum. Þjónustustig er mjög mismunandi eftir sveitarfélögum og getur stundum verið erfitt að koma á sambærilegri þjónustu í dreif- og þéttbýli.

7.gr. - Þjónustusvæðið væntir þess að starfsleyfi fyrir sumardvöl fyrir fullorðna fatlaða falli undir ákvæðið, en ákvæði um þann þátt hefur skort í löggjöf. Afar brýnt er að gengið verði frá reglugerð samhliða lögum.

8. gr. - Í 1. og 3. tl. er ekki skýrt hvað fellur undir grunn- og sértæka þjónustu hvað varðar heimilishald og tómsundur og þyrfti að útskýra það betur. Gerð er athugasemd við að það sé á vegum félagsþjónustu að veita sálfræðiþjónustu skv. 3. tl., almennt eru sálfræðingar ekki starfsmenn félagsþjónustu. Þætti eðlilegra að heilbrigðisþjónustan kæmi á mótis við þörf einstaklinga fyrir sálfræðiþjónustu s.s. á heilsugæslu eða að sjúkratryggingar greiddu niður sálfræðiþjónustu eins og á við um þjónustu geðlækna. Í þessum lið er einnig fjallað um ráðgjöf, félagslegan stuðning og að njóta tómsunda og menningarlífs, þessi atriði öll flokkast undir almenna þjónustu og eiga heima í lögum um félagsþjónustu (félagsleg liðveisla) en ekki í sértækum lögum.

9. gr. 2. mgr. - Mikilvægt er að skýrar reglur gildi um sértæka búsetu tengt niðurstöðu SIS mats. Bent er á að húsnæðisframlag fylgir aðeins 5.flokki og hærri flokkum. Sveitarfélögin verða að fá svigrúm til að skipuleggja búsetu út frá þjónustuþörf en erfitt er að mæta óskum hvers og eins.

11. gr. Tryggja verður að nægilegt fjármagn fylgi löggildingu NPA. Á Suðurlandi er ekki svigrúm til að fjölga samningum um NPA sökum hallareksturs sl. ára. Innleiðing verður að vera í takt við það fjármagn sem ríkið leggur til málaflokksins.

16. gr. hér er um nýmæli að ræða þ.e. að sveitarfélög skulu veita frístundaþjónustu út framhaldsskólanám fatlaðra út frá metnum stuðningsþörfum. Ekki er ljóst hvaða matstæki skal nota til að meta stuðningsþörf þessa. Mikilvægt er að kostnaðarmeta og að nægt fjármagn fylgi.

17. gr.. Í ákvæðinu er lagt til að tilgangur skammtímadvalar verði annar en nú er. Ákvæðið er víkkað verulega út og mun því fylgja umtalsverður kostnaður. Þau nýmæli eru einnig í þessari grein að foreldrar geti fengið stuðning heim í stað skammtímadvalar. Með því að gera þetta valfrjálst mun rekstrarkostnaður hækka og mun þurfa að fjölga starfsmönnum. Mikilvægt er að kostnaðarmeta þessa breytingu og að nægt fjármagn fylgi.

18. gr. Orðalag er óskýrt og erfitt að átta sig á skyldum sveitarfélaganna varðandi kostnað og milligöngu af sumardvöl.

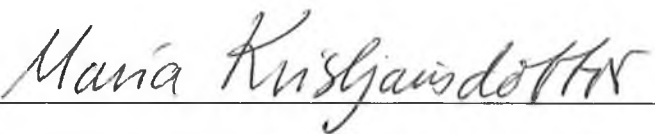
21 gr. Alger skortur er á úrræðum þegar kemur að börnum með fjölþættan vanda og hefur umtalsverður kostnaður vegna þeirra lagst á sveitarfélögin sem ríkið hefur lítið viljað koma að.

38. gr. Í lögnum eru mörg nýmæli um þjónustu sem sveitarfélögunum er ætlað að sinna. Viðbótarkostnaður getur numið mörg hundruð milljónum króna. Nauðsynlegt er að vinna ítarlegt kostnaðarmat og tryggja að nægt fjármagn fylgi þeim verkefnum sem bætast við verði frumvarpsdrögin að lögum. Að öðrum kosti hafa sveitarfélögin ekki bolmagn til að sinna þessum verkefnum.

Ákvæði til bráðabirgða. Standi vilji ríkisvaldsins til þess að innleiða NPA með þeim hætti sem tilgreint er verður að vera tryggt að nægilegt fjármagn fylgi. Ekki er mögulegt að færa fjármagn úr öðrum úrræðum í NPA.

Hveragerði 5. janúar 2018.

F.h. Bergrisans Þjónustusvæði Suðurlands málefna fatlaðs fólks

María Kristjánsdóttir, formaður þjónusturáðs Suðurlands

